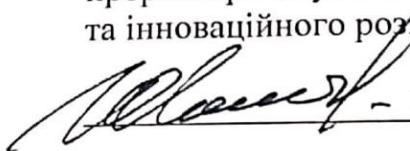

Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
Кафедра академічного співу

”ПОГОДЖУЮ”

Гарант освітньо-наукової програми,
проректор з науково-педагогічної діяльності
та інноваційного розвитку, професор

 - Ю. СОКОЛОВСЬКИЙ

25 червня 2021 року

”ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи, професор

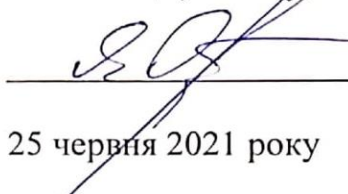

М. КУШНІР

25 червня 2021 року

”ПОГОДЖУЮ”

Декан факультету музикознавства,
композиції, вокалу та диригування, доцент

 Я. ОЛЕКСІВ

25 червня 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС»**

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-наукова програма	Музичне мистецтво
Профілізація	Академічний спів
Статус	Обов'язкова компонента циклу дисциплін науково-фахової підготовки (ОК1.3)
Загальний обсяг	9 кредитів ЄКТС (270 годин)
Форма підсумкового контролю	атестаційний екзамен
Термін викладання	1-3 семестри
Факультет	Музикознавства, композиції, вокалу та диригування
Форма навчання	Денна, заочна

Львів – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальний клас» з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 025 Музичне мистецтво оновлена відповідно до освітньо-наукової програми «Музичне мистецтво» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М. В. Лисенка «26» травня 2021 року (Протокол № 1)

Розробники:

БОЖКО Людмила Федорівна – завідувач кафедри академічного співу, народна артистка України, професор;

ЖИШКОВИЧ Мирослава Андріївна – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри академічного співу.

Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальний клас» затверджена на засіданні кафедри сольного співу

«22» червня 2021 р., протокол № 10.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Спеціальний клас» є основною для студентів, які здобувають ступінь вищої освіти «Магістр» за профілізацією «Академічний спів». Ґрунтовна вокальна підготовка з проблем сольного співу відіграє першочергову роль у майбутній професійній діяльності. Мета навчальної дисципліни – підготовка високопрофесійних фахівців, які повинні володіти навичками виконавської діяльності у сфері академічного співу зокрема та музичного мистецтва загалом. Основним завданням дисципліни є навчання студентів особливостям специфіки сольного (академічного) співу та професійному застосуванню набутих ними знань і навичок у майбутній фаховій виконавській та педагогічній діяльності.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності	
ЗК 2	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 3	Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.
ЗК 4	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 5	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 6	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК 7	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК 8	Здатність працювати у міжнародному контексті.
ЗК 9	Здатність працювати автономно
ЗК 10	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
2.2 Спеціальні (фахові) компетентності	
СК 1	Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
СК 2	Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
СК 3	Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики /.
СК 4	Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській / композиторській / педагогічній діяльності.
СК5	Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
СК 6	Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.
СК 7	Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
СК 8	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах вищої освіти.
2.3. Програмні результати навчання	
РН 1	Володіти професійними навичками виконавської, творчої та науково-педагогічної діяльності.

PH 2	Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.
PH 3	Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
PH 4	Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
PH 5	Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
PH 6	Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
PH 7	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
PH 8	Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / музикознавчих дисциплін / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача.
PH 10	Володіти сучасними методами та засобами наукових досліджень у сфері музичного мистецтва, у тому числі, методами роботи з інформацією, методами аналізу даних.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

№	НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Розподіл за семестрами				Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Розподіл аудиторних годин на тиждень за семестрами (денна) та загальна кількість годин в семестрі (заочна)			
		Екзамен	Заліки	Атестаційні екзамен	Загальний обсяг		Аудиторних			Самостійна робота	Семестри				
							Всього	у тому числі:			1	2	3	4	
		лекції	індивідуальні	практичні				Кількість тижнів в семестрі							
		15/4	15/2	15/4	15/2										
OK1.3	Спеціальний клас*	1,2	3	4	9	270	90		90/45		180/225	2/15	2/15	2/15	15/2

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	Кількість кредитів ECTS	Загальний обсяг	Кількість годин				Самостійна робота
				Всього	Аудиторних			
					лекційні	індивідуальні	практичні	
I		6	180	60/30		60/30		120/150
	1	3	90	30/15		30/15		60/75
	2	3	90	30/15		30/15		60/75
II		3	90	30/15		30/15		60/75
	3	3	90	30/15		30/15		60/75
Всього		9	270	90/45		90/45		180/225

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1 семестр

	Модуль 1. Сольне виконавство: специфіка, індивідуальні виконавські можливості, застосування різноманітних технічних прийомів	Кількість годин	
		Аудиторні (денна/ заочна)	Аудиторні (денна/ заочна)
	Змістовий модуль 1. Вокальна музика композиторів епохи бароко; оперна та кантатно-ораторійна музика композиторів – віденських класиків		
Тема 1	Арії з ораторій та кантат Й.С.Баха – специфіка творення звуку в інструментальному стилі, розвиток індивідуальних вокально-технічних та виконавських якостей оперні арії Г.Ф.Генделя – особливості фразування та розвитку динаміки; розвиток індивідуальних вокально-технічних та виконавських якостей; арії А.Вівальді – технічні та виконавські засоби	8/4	4
Тема 2	Арії з італійських опер В.Моцарта: стиль, виразові засоби (характер звуку, динаміка, фразування, вимова) технічні особливості; арії з ораторій Г.Гайдна: стиль, виразові засоби (характер звуку, динаміка, фразування, вимова) технічні особливості; вокальні твори Л.Бетховена: стиль, виразові засоби (характер звуку, динаміка, фразування, вимова), технічні особливості	7/4	3
	Змістовий модуль 2. Оперна музика італійських композиторів епохи класичного бельканто;		
Тема 1	Оперна творчість Дж.Россіні: вокально-технічні та виконавські вимоги; оперна творчість В.Белліні: вокально-технічні та виконавські вимоги; оперна творчість Г.Доніцетті: вокально-технічні та виконавські вимоги	8/4	4
Тема 2	Опери Дж.Верді – вокальний стиль, особливості дихання, кантилена, техніка біглості, теситура, нюансування, агогіка.	7/3	4
	Всього	30/15	15

2 семестр

	Модуль 2. Вдосконалення набутих знань та навичок в інтерпретації творів відповідного ступеня виконавсько-технічної складності		
	Змістовий модуль 3. Оперна творчість композиторів-веристів		
Тема 1	Р.Леонкавалло – вокальний стиль, особливості дихання, кантилена, динаміка, теситура; П.Масканьї – вокальний стиль, особливості дихання, кантилена, динаміка, теситура	8/3	5
Тема 2	Дж.Пуччіні – вокальний стиль, особливості дихання, кантилена, динаміка, теситура	7/3	4
	Змістовий модуль 4. Романси та пісні зарубіжних композиторів XIX – поч. XX ст.		
Тема 1	Творчість К.Дебюссі – виразові засоби (характер звуку, динаміка, фразування, вимова), технічні особливості); творчість С.Монюшко – виразові засоби (характер звуку, динаміка, фразування, вимова), технічні особливості; творчість Б.Сметани – виразові засоби (характер звуку, динаміка, фразування, вимова), технічні особливості; творчість Е.Гріга – виразові засоби (характер звуку, динаміка, фразування, вимова), технічні особливості; творчість Г.Форе – виразові засоби (характер звуку, динаміка, фразування, вимова), технічні особливості	5/3	2
Тема 2	Ф.Шуберт – технічні та виконавські труднощі, художній зміст, художня інтерпретація; Р.Шуман – художній зміст, художня інтерпретація; Й.Брамс – художній зміст, художня інтерпретація; Р.Штраус – художній зміст, художня інтерпретація	5/3	2
Тема 3	Індивідуальні інтерпретаційні підходи до творів С.Барбера, Ч.Айвза, Б.Бріттена – пошуки виразових виконавських засобів	5/3	2
	Всього	30/15	15
	Всього за 1 курс	60/30	30

3 семестр

	Модуль 1. Застосування набутих знань та навичок в інтерпретації творів відповідного ступеня виконавсько-технічної складності		
	Змістовий модуль 1. Опери та романи українських композиторів ХІХ-ХХ ст.; особливості інтерпретації		
Тема 1	Оперна творчість: С.Гулак-Артемівський – технічні та виконавські труднощі, художній зміст, художня інтерпретація М.Лисенко – технічні та виконавські труднощі, художній зміст, художня інтерпретація А.Вахнянин – технічні та виконавські труднощі, художній зміст, художня інтерпретація; М.Аркас, М.Вериківський, Г.Майборода, К.Данькевич, Ю.Мейтус, Б.Лятошинський – художня інтерпретація	5/2	3
Тема 2	Солоспіви В.Барвінського, Н.Нижанківського, С.Людкевича: технічні та виконавські труднощі, художній зміст, художня інтерпретація; форма, художній зміст, художня інтерпретація; Ф.Надененко Л.Дичко, Б.Фільц М.Скорик, В.Камінський, Ю.Ланюк, О.Козаренко – художня інтерпретація	5/3	2
	Змістовий модуль 2. Високопрофесійне опрацювання творів дипломної програми.		
Тема 1	Застосування набутих знань та навичок академічного виконавства в інтерпретації творів підвищеної складності; втілення набутих знань та умінь академічного виконавства в інтерпретації творів державної програми.	20/10	10
	Всього	30/15	15
ВСЬОГО		90/45	45

Самостійна робота (денна, заочна) 1 семестр

	Модуль 1. Специфіка та індивідуальні виконавські можливості при самостійному опрацюванні визначеної програми	Кількість годин
--	---	--------------------

	Змістовий модуль 1. Опрацювання вокально-технічних труднощів у творах барокової доби (з програми)	
Тема 1	Вокально-технічні прийоми	5
Тема 2	Динаміка та фразування	5
Тема 3	Робота над «вспівуванням» арій	16
	Поточний контроль (академконцерт)	4
	Змістовий модуль 2. Шліфування творів визначеної програми – виконавські особливості	
Тема 1	Вокально-технічні засоби	10
Тема 2	Робота над виконанням програми	16
	Підсумковий контроль (екзамен)	4
	Всього	60

2 семестр

	Модуль 2. Самостійні пошуки індивідуальних виконавських якостей при опрацюванні визначеної програми	
	Змістовий модуль 3. Опрацювання вокально-технічних труднощів у творах з визначеної програми епохи класичного бельканто	
Тема 1	Вокально-технічні прийоми	5
Тема 2	Динаміка та фразування	5
Тема 3	Робота над співуванням арій	16
	Поточний контроль (академконцерт)	4
	Змістовий модуль 4. Шліфування творів програми – виконавські особливості	
Тема 1	Технічні й виконавські засоби та їх застосування у самостійній роботі	10
Тема 2	Робота над співуванням арій та романсів	16
	Підсумковий контроль (екзамен)	4
	Всього	60
	Всього за 1 курс	120

3 семестр

	Модуль 1. Самостійні пошуки індивідуальних виконавських якостей при опрацюванні творів сольної програми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1. Опрацювання індивідуальних виконавських якостей у західноєвропейських аріях	
Тема 1	Технічні й виконавські засоби та їх застосування у самостійній роботі: фраза, динаміка, вимова, емоційний підтекст, звукові якості	10
Тема 2	Робота над виконавським аспектом	16
	Поточний контроль (академконцерт)	4
	Змістовий модуль 2. Опрацювання індивідуальних виконавських якостей у романсах (визначена програма)	
Тема 1	Шліфування вокально-технічних можливостей у виконанні романсів російської композиторської школи	26
	Підсумковий контроль (залік)	4
	Всього	60
Всього		180

Послідовність проходження тематики змістовних модулів, а також обсяг творів та кількість годин практичних занять і самостійної роботи може визначатися викладачем довільно, у залежності від творчого потенціалу та індивідуальних особливостей розвитку голосу кожного студента.

До заліку та державного екзамену допускаються студенти, які виконали семестрові тематичні вимоги.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Спеціальний клас»

Критерій оцінки, що виставляється студенту з даної дисципліни, складається із сумарного результату його праці над опрацюванням та засвоєнням практичного матеріалу протягом певного часу. Він поєднує об'єктивні (в даному випадку – обдарованість виконавця) та суб'єктивні (його набуті знання, досягнуті результати, виконавські та сценічні якості, ставлення до обраної професії) фактори, які впливають на оцінку. Основу поняття критерію оцінювання складають вокально-технічні, артистично-виконавські, виразові якості у сценічному виступі конкретного студента.

Виконання оцінюється за національною шкалою: відмінно, добре, задовільно, незадовільно.

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

/ A / «відмінно» (90 – 100) / (45-50)

Дуже високий ступінь вокально-виконавських можливостей.

Високий ступінь обдарованості: відмінні голосові якості, яскрава музикальність та артистизм, сценічна витримка, яскраве образно-емоційне наповнення, тонке відчуття ансамблю, стабільне виконання програми.

Високий ступінь технічної майстерності: бездоганне володіння технікою кантилени, рухливості, філірування звука, стакато, володіння різноманітними тембральними барвами, динамічною градацією, висока культура слова, відмінна вокальна дикція, високопрофесійне виконання творів іноземними мовами. Досконале виконання програми: високий рівень складності, розуміння форми, стилю та жанру, професійне виявлення особливостей авторського тексту, зрілість інтерпретації. Серйозне ставлення студента до обраної професії. Висока працездатність.

/ B / «дуже добре» (82 – 89) / (41-44)

Високий ступінь вокально-виконавських можливостей.

Високий ступінь обдарованості: хороші голосові якості, музикальність та артистизм, добрий образно-емоційний фактор, сценічна витримка, відчуття ансамблю, стабільне виконання програми. Добрий рівень технічної майстерності: хороше володіння вокально-технічними прийомами, значне використання тембральних барв, добра дикція, добре вокальне слово, значна майстерність мовлення при виконанні творів з іноземними текстами. Добре виконання програми: достатньо високий рівень складності, добре відчуття форми, стилю та жанру, змістовність інтерпретації. Серйозне ставлення студента до обраної професії. Добра працездатність.

/ C / „добре” (74 – 81) / (37-40)

Достатньо високий ступінь вокально-виконавських можливостей.

Достатньо високий ступінь обдарованості: хороші голосові якості, музикальність та артистизм, добрий образно-емоційний фактор, сценічна витримка, відчуття ансамблю, стабільне виконання програми. Добрий рівень технічної майстерності: достатнє володіння вокально-технічними прийомами, значне використання тембральних барв, добра дикція, добре вокальне слово, значна майстерність мовлення при виконанні творів з іноземними текстами. Достатньо добре виконання програми: достатньо високий рівень складності, добре відчуття форми, стилю та жанру, змістовність інтерпретації. Серйозне ставлення студента до обраної професії. Добра працездатність.

/ D/ „задовільно” (64 – 73) / (32-36)

Посередній ступінь вокально-виконавських можливостей.

Середній ступінь обдарованості: посередні голосові якості, слабка сценічна витримка, обмежена музикальність, відсутність артистизму, образного мислення, скромний емоційний фактор, нестабільне виконання програми. Середній рівень технічної майстерності: недостатнє володіння технічними ресурсами, збіднене тембральне звучання, середній рівень володіння дикцією, недостатня артикуляція, мовна проблематичність у творах з іноземними текстами. Задовільне виконання програми: середній рівень складності, не повне розуміння інтерпретації, форми, стилю, стилю та жанру, відсутність культури вокального слова, середнє сприйняття концепції авторського тексту та її усвідомлення, недостатня професійна інтерпретація. Задовільне ставлення студента до обраної професії. Середня працездатність.

/ E/ „достатньо”, (60 – 63) / (30-31)

Низький ступінь вокально-виконавських можливостей.

Низький ступінь обдарованості: відсутність виразних голосових якостей, відсутність музикальності, артистизму, образного мислення, сценічної витримки, нестабільне виконання програми. Недостатнє володіння вокально-технічними ресурсами, тембральна бідність, відсутність емоційного насичення, Незадовільне виконання програми: низький рівень складності, відсутність будь-яких виконавських засобів для інтерпретації творів, мовні дефекти, млява дикція, неточне інтонування, відсутність ритмічної стабільності, неухвалене ставлення до вивчення нотного та словесного тексту вокального твору. Необдуманість студентом вибору професії вокаліста, відсутність зацікавлення до навчання. Низька працездатність.

/ FX/ „незадовільно” (35 – 59) / (18-29)

Дуже низький ступінь вокально-виконавських можливостей.

Дуже низький рівень обдарованості: відсутність виразних голосових якостей, відсутність музикальності, артистизму, образного мислення, сценічної

витримки, нестабільне виконання програми. Дуже слабе володіння вокально-технічними ресурсами. Незадовільне виконання програми: низький рівень складності, відсутність будь-яких виконавських засобів для інтерпретації творів, мовні дефекти, млява дикція, нечисте інтонування, відсутність ритмічної стабільності, неухвалене ставлення до вивчення нотного та словесного тексту вокального твору. Необдуманість студентом вибору професії вокаліста, відсутність зацікавлення до навчання. Низька працездатність.

/ F/ „незадовільно”, (0 – 34) / (0-17)

Відсутність вокально-виконавських можливостей.

Відсутність практичних можливостей, вияв повної безпорадності у виконавстві, відсутність зацікавлення до навчання. Необдуманість студентом вибору професії вокаліста. Низька працездатність.

Шкала оцінювання здобувача з семестрового екзамену та поточного контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку (диференційованого) та екзамену
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	задовільно
30-31	E	
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Пояснювально-ілюстративний
2. Репродуктивний
3. Метод проблемного викладення
4. Частково-пошуковий, або евристичний
5. Дослідницький

На практиці викладач з дисципліни «Спеціальний клас» інтегрує методи різних структур, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які повинні забезпечити оптимальні шляхи досягнення навчальної і творчої мети.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Попередній контроль спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з творів, які будуть вивчатися.

2. Поточний контроль здійснюється під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими навичками.
3. Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань та умінь студентів.
4. Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру, а також після закінчення курсу на державному іспиті.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Збірники вокальних творів (арії, романси)

1. *Арії*, солоспіви, балади українських композиторів для баса: з репертуару Василя Дударя. Збірка I. Львів, 2005.
2. *Арії*, солоспіви, балади українських композиторів для баса: з репертуару Василя Дударя. Збірка II. Львів, 2005.
3. *Арії* та ансамблі з українських опер. Вип. 1. К., 1980.
4. *Арії* та ансамблі з українських опер. Вип. 2. К., 1982.
5. *Бабинець Н.* Камерно-вокальні твори композиторів Галичини XIX ст. навчальний посібник. Львів, ЛДМА ім. М.Лисенка, 2005.
6. *Божко Л.* Український романс. Хрестоматія: Навчальний посібник. Львів: ЛДМА ім. М.В.Лисенка, 2005. 196 с.
7. *Вериківський М.* Вокальні твори. К., 1986.
8. *Дремлюга М.* Вибрані романси. К., 1964.
9. *Духовні твори* з репертуару Марії Галій. Навчальний посібник. Львів, ТеРус, 2010.
10. *Завалішина М.* Вокальні твори. К., 1973.
11. *Задор Д.* Вокальні твори. К., 1982.
12. *Колесса М.* Вокальні твори. Львів., 1985.
13. *Лисенко М.* Солоспіви. У двох томах / Ред. П.Булат. К., 1992.
14. *Лисенко М.* Уривки з опер: Для жіночих голосів. К., 1962.
15. *Людкевич С.* Солоспіви. К., 1969.
16. *Майборода Г.* Романси. К., 1985.
17. *Пісні, думи та романси* з репертуару Йосипа Гошуляка. Тернопіль, Джура. 1999.
18. *Пісні та романси* українських композиторів з репертуару Богдана Косопуда. Навчальний посібник. Львів, Галицька видавнича спілка, 2014.
19. *Остап Нижанківський.* Вокальні твори. Львів, Растр-7, 201.
20. *Романси* композиторів України: М.Лисенко, Я.Степовий, К.Стеценко. К., 1970.
21. *Січинський Д.* Солоспіви / Упор. М.Логойда. Львів, 1997.
22. *Солоспіви* Анатолія Кос-Анатольського з репертуару Лілії Коструби: для високого голосу. Львів, 2009.
23. *Соневіцький І.* Солоспіви для голосу у супроводі фортепіано. К., музична Україна, 1993.

24. *Фільц Б.* Наша пісня, наша дума (десять солоспівів на слова Тараса Шевченка). Тернопіль, Астон, 2004.
25. *Хотіла б я піснею стати.* Романси на слова Лесі Українки з репертуару Ніни Карпинець. Львів, 2003.

Збірники українських народних пісень

1. *Думи та обробки народних пісень для баса з репертуару Василя Дударя.* Львів, 2005.
2. *Українські народні пісні з репертуару Марії Байко.* К., 1982.
3. *Українські народні пісні з репертуару Олександра Врабеля.* К., 1975.
4. *Українські народні пісні з репертуару Зої Гайдай.* К., 1975.
5. *Українські народні пісні з репертуару Бориса Гмирі.* К., 1972.
6. *Українські народні пісні з репертуару Михайла Гришка.* К., 1979.
7. *Українські народні пісні з репертуару Павла Кармалюка.* К., 1983.
8. *Українські народні пісні з репертуару Миколи Кондратюка.* К., 1977.
9. *Українські народні пісні з репертуару Соломії Крушельницької.* К., 1983.
10. *Українські народні пісні з репертуару Марії Литвиненко-Вольгемут.* К., 1969.
11. *Українські народні пісні з репертуару Анатолія Мокренка.* К., 1980.
12. *Українські народні пісні з репертуару Івана Паторжинського.* К., 1969.
13. *Українські народні пісні з репертуару Діани Петриненко.* К., 1972.
14. *Українські народні пісні з репертуару Оксани Петрусенко.* К., 1969.
15. *Українські народні пісні з репертуару Бели Руденко.* К., 1974.

Рекомендована література

1. *Антонюк В.* До питання історії вокальних зв'язків України та Італії // Теоретичні та практичні питання культурології. Вип. 3. Запоріжжя, ЗДУ, 2000.
2. *Антонюк В.* Історико-культурні умови формування українського оперного співу // вісник КНУКіМ. Вип. 2 : Мистецтвознавство. К., 2000., с. 4-13.
3. *Антонюк В.* Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект. Монографія. – 2-е вид., перероб. і доп. К.: Українська ідея, 2001.
4. *Антонюк В.* Українська й німецька школи співу: співзвуччя (до питання діалогу культур) // Питання культурології: зб. наук. Праць КНУКіМ. К, 1999, с. 139-143.
5. *Архімович Л.* Українська класична опера. К., 1957.
6. *Бандрівська Д.* Науково-методичні праці, статті, рецензії. Львів: Априорі, 2002.
7. *Батталья Е.* Про виконання творів Верді //Музика. № 2, с. 22-24.
8. *Варварцев М.* Італійці в Україні (XIX ст.): Біографічний словник діячів культури. К., 1994.
9. *Вокально-педагогічні принципи Валерія Висоцького: Методичні рекомендації для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Автор-упор. М.Жишкович. К., 2004.*
10. *Вокально-педагогічні принципи і виконавські поради Олександра Карпатського: Методичні рекомендації для студентів-вокалістів /Автор-упор. Т.Карпатська. Львів: ЛДК, 1990.*

11. *Вокально-педагогічний репертуар для баса: Методична розробка / Автор-упор. В.Дудар. Львов: ЛДМА, 2004.*
12. *Вотріна В. Мистецтво співу і вокальна методика М.Е.Донець-Тессейр. К.: НМАУ, 2001. 272 с.*
13. *Гарсія М. (син). Школа співу. Traite complet de l'art du chant. Ч. I і II. 1956. 125 с.*
14. *Герасимова-Персидська Н. Італійські впливи в українській музиці XVII століття // Музична культура Італії і Франції : Від бароко до романтизму (проблеми стилю та міжкультурних контактів): Зб. наук. праць. К.: КДК, 1991. С. 17-25.*
15. *Гнидь Б. Історія вокального мистецтва: навчальний посібник. К.: НМАУ, 1997. 320 с.*
16. *Гнидь Б. Українська вокальна школа в контексті світового виконавського мистецтва // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ. К., 1999. Вип. 2. С. 7-18.*
17. *Голубев П. Поради молодим педагогам-вокалістам. К.: Муз. Україна, 1983. 62 с.*
18. *Гребенюк Н. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: Монографія. К.: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1999. 269 с.*
19. *Джамагорянц А., Мороз Т. Вокальна академія О.Благовидової // Одеська консерваторія. Забуті імена, нові сторінки. Одеса: ОКФА, 1994. С. 86-90.*
20. *Дідик Т. Вправи для постановки голосу і розвитку вокальної техніки (на основі уртекстів доцента Львівської консерваторії Одарки Бандрівської). Львів: Вид-во „КРАЙ”, 2004. 58 с. С. 120-133.*
21. *Євтушенко В. Роздуми про голос. Київ: Муз. Україна, 1979.*
22. *Жилкіна Л. Л.О.Улуханова – професор ЛДК. Нарис. Львів, [ЛДМА], 1990. 9 с.*
23. *Заборовська Д. З історії становлення оперного жанру в Західній Україні // Записки НТШ. Т. ССХХVI. Праці музикознавчої комісії. Львів: НТШ, 1993. С. 118-129.*
24. *Збірник вокальних вправ: Для викладачів-початківців та студентів музичних навчальних закладів /Автори-упор. М. Жишкович, М.Хмельницька. Львів, ЛДК, 1992.*
25. *Іванов О. Зустріч у Відні // Українські співаки у спогадах сучасників / Автор-упор. І.Лисенко. К.: РАДА, 2003. С. 491-492.*
26. *Ігнатенко В. На сцені Львівської опери. Львів: СПОЛОМ, 1998. 78 с.*
27. *Історія українського вокального мистецтва. Методичні рекомендації / Автор-упор. З.Максименко. Львів, [Б. ВДМІ], 1992.*
28. *Кияновська Л. Історико-соціальні передумови та культурно-просвітницькі функції співогри в духовному житті Галичини другої половини XIX ст. // Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського. Вип. 13. Чотири століття опери. Оперні школи. К.: НМАУ, 2000. С. 92-100.*
29. *Кияновська Л. Сильова еволюція галицької музичної культури XIX-XX ст. – Тернопіль: СМП „АСТОН”, 2000. 339 с.*

30. Колодуб І. О народопесенних традиціях української вокальної школи. – К.: Муз. Україна, 1984. – 47 с.
31. Колодуб І. Теоретичні основи вокального мистецтва: Навчальний посібник. – К.: НМАУ, 1997. – 120 с.
32. Контрольно-кваліфікаційні завдання з предмета «Основи вокальної методики та педагогіки»: Для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації / Укладач М.Жишкович. К., 2004.
33. Лисенко І. Словник співаків України / Післямова М.Слабошпицького. К.: РАДА, 1997. 354 с.
34. Логойда М. Володимир Ігнатенко: Життєвий та творчий шлях. Львів: Українські технології, 2003. – 152 с.
35. Люш Д. Розвиток і збереження співочого голосу. К.: Муз. Україна, 1988.
36. Мадішева Т. Співак і мова: культура співу мовою оригіналу: теорія та практика. Харків: ШТРИХ, 2002. – 160 с.
37. Маслій К. Виховання голосу співака. Рівне: Ліста, 1966.
38. Микуша М. Практичні основи вокального мистецтва /Автор-упор. М.Головащенко. К.: Муз. Україна, 1971.
39. Митці України: Енциклопедичний довідник / Упор. М.Лабінський, В.Мурза. К.: УЕ, 1992. – 848 с.
40. Михайлова Т. Виховання співаків у Київській консерваторії: Хронологічний огляд з 1863 по 1963 рр. К.: Музична Україна, 1970. 128 с.
41. Особливості постановки голосу мецо-сопрано: Методичні рекомендації для викладачів та студентів музичних закладів / Упор. Н.Свобода – Львів, 2004.
42. Опері, співаки та вокальні педагоги Франції: Методичні рекомендації Автор-упор. З.Максименко. – Львів, [Б.ВДМІ], 1993.
43. Робота над збагаченням емоційно-звукової палітри у класі вокалу: Методична розробка / Автор-упор. В.Дудар. Львів: ЛДМА, 2004.
44. Слово – основа виразності у вокальному виконавстві: Методична розробка / Автор-упор. В.Дудар. Львів: ЛДМА, 2004.
45. Стахевич О. Вчення про співацький голос в оперній культурі Італії XVII-XVIII століть // Музична культура Італії та Франції: від бароко до романтизму (проблеми стилю та міжкультурних контактів): Зб. наук. праць Київської державної консерваторії. – К., 1991. – С. 26-40.
46. Стахевич О. Основи вокальної педагогіки. Ч.1. Харків-Суми: ХДАК-Сум ДПУ, 2002.
47. Терещенко А. Львівський державний академічний театр опери та балету імені Івана Франка. – К.: Муз. Україна, 1989. – 208 с.
48. Чайка В. Павло Кармалюк: Життя та творчість актора, співака, вчителя. Львів: В-во Отців Василіян „Місіонер”, 2002. 137 с.
49. Черкашина М. Історична опера епохи романтизму (досвід дослідження). К.: Муз. Україна, 1986. – 151 с.
50. Черкашина-Губаренко М. Оперна столиця Галичини – рух в часі // Черкашина-Губаренко М. Музика і театр на перехресті епох: Збірник статей: У 2 т. – Суми: Наука, 2002. Т. 2. С. 187-189.
51. Черкашина-Губаренко М. Роздуми про феномен опери // Черкашина-Губаренко М. Музика і театр на перехресті епох: Збірник статей: У 2 т. Суми: Наука, 2002. Т. 1. С. 43-55.

52. Duprez G. L'art du chant. Paris, 1846. 64 p.
53. Kijanowska-Kamińska L. Metoda nauczania śpiewu Aleksandra Myszugi (na podstawie nieopublikowanych materiałów archiwalnych) // Wokalistyka i pedagogika wokalna. Materiały pokonferencyjne i tematy badawcze. Wrocław, 2000. S. 87-101.
54. Lamperti F. Guida teoretico-pratica-elementare per lo studio del canto. – Napoli – Roma – Firenze, 1864. – 49 p.
55. Solarska-Zachuta A. Teatr Lwowski w latach 1890-1918. Wprowadzenie // Dzieje teatru polskiego. Teatr polski w latach 1890-1918: Zabór austriacki i pruski. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1987. – S. 199-228.
56. Wypych-Gawrońska A. Lwowscy śpiewacy w teatrach warszawskich do 1918 roku // Musica Galiciana. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. – T. IX. – S. 82-91.
57. Wypych-Gawrońska A. Lwowski teatr operowy i operetkowy w latach 1872-1918. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, 1999. Wyd.I. 407 s.
58. Jarosewycz L. Śpiewacy ukraińscy na polskich scenach operowych // Kamerton. Kwartalnik. – Rzeszów, 1997. – 1-2 (26-27). – S. 78-97.